

# Augenmusik

op  
muzikale  
ontdekking  
met  
grafische  
partituren

samengesteld door Mirjam de Wit

## AUGENMUSIK INHOUD

|                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|
| AUGENMUSIK                                                                     | 2  |
| Over muzieknotatie en grafische partituren – Rebecca Diependaele               | 4  |
| Leidraad voor het werken met grafische partituren – Mirjam de Wit              | 11 |
| Paardenrace – Concept Jozefien Cottyn, vormgeving Brechtje Van Bel             | 12 |
| De toren van Babel – concept Elisabeth Alders vormgeving Brechtje Van Bel      | 16 |
| Broadway Boogie Woogie – concept Elisabeth Alders vormgeving Brechtje Van Bel  | 18 |
| Onder water – Sien De Smet                                                     | 20 |
| Het geheim van de smid – concept Mirjam de Wit vormgeving Brechtje Van Bel     | 23 |
| Boze Billy Mirjam de Wit – concept Mirjam de Wit vormgeving Claudia Lathouwers | 26 |
| Het kippenhok – concept Mirjam de Wit uitwerking Anne van Wieren               | 29 |
| Seven Summits Suite – Tom Permentier                                           | 31 |
| P en niet-P/ P – maps – Ann Eysermans                                          | 35 |
| Sonographique – Ann Eysermans                                                  | 37 |
| Cardiographie – Ann Eysermans                                                  | 38 |
| This Could Be the Most Beautiful Piece in the World - Thomas Smetryns          | 39 |
| De Stand Van Zaken - Thomas Smetryns                                           | 41 |
| Blackboard - Found Compositions #2 - Thomas Smetryns                           | 44 |
| REaD in red and blue – Maja Jantar                                             | 45 |

## Over muzieknotatie en grafische partituren | Rebecca Diependaele

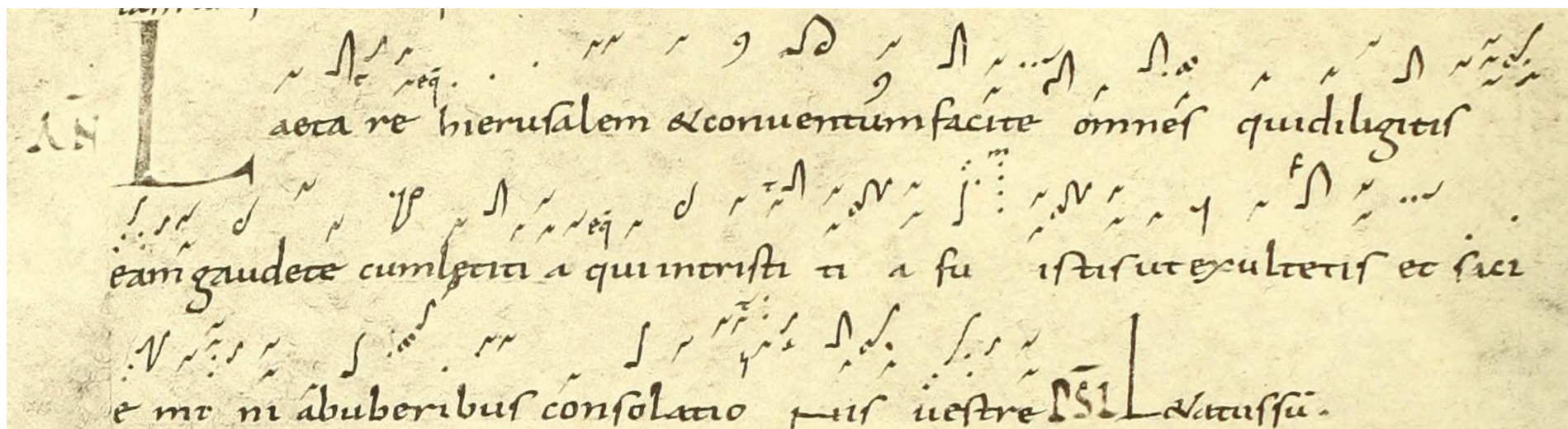
Bij het woord 'partituur' denken we meteen aan de vertrouwde bolletjes-met-vlagjes op vijf keurige lijnen. Die manier om muziek te noteren is zo ingeburgerd dat we bijna zouden vergeten dat dat systeem niet altijd bestaan heeft. Meer zelfs: er bestaan nog tal van andere manieren om muziek te noteren.

Deze inleiding schetst in enkele pagina's hoe onze westerse muzieknotatie sinds de middeleeuwen steeds mee geëvolueerd is met de noden van de tijd. Vervolgens ontdekken we wat componisten in de 20<sup>ste</sup> en 21<sup>ste</sup> eeuw zoal inspireerde om grafische partituren te ontwerpen. Daarbij leggen we tot slot ook de link met de educatieve mogelijkheden van grafische partituren.

### Duizend jaar muziekschrift in een notendop

De eerste voorlopers van ons gebruikelijke muziekschrift vinden we terug in de middeleeuwen, in handschriften met gregoriaanse gezangen. Muzieknotootjes en notenbalken zijn daar niet te bespeuren, wel streepjes, boogjes en krulletjes. Die neumen – zo worden die tekens genoemd – worden eerst vrij genoteerd in de witruimte boven de tekst. Ze lijken op de handbewegingen van een koordirigent en schetsen zo de melodie. Later komen er één

of meerdere horizontale lijnen bij, als een soort notenbalk. Ritme wordt niet genoteerd, al geeft de manier waarop sommige lettergrepen dichter of verder van elkaar staan, wel een indicatie. Waar er bijvoorbeeld een lange notensliert op één lettergreep komt, is er een opvallende lange spatie in de tekst te zien. Heel precies was die neumennotatie niet, maar dat was niet erg: ze was vooral bedoeld als geheugensteuntje voor de priesters en monniken die honderden religieuze gezangen uit het hoofd kenden.



Een fragment uit het gezang Laetare Ierusalem uit Laon 239, fol. 68, uit de 9<sup>de</sup> eeuw (afbeelding afkomstig van [www.laudunensis.nl](http://www.laudunensis.nl))

## **Boze Billy | concept Mirjam de Wit vormgeving Claudia Lathouwers**

Een ritmisch duet voor twee (groepen) spelers, die samen een Billy-kast in elkaar proberen te zetten.  
Dat dit niet altijd even gemakkelijk gaat, kun je misschien wel horen!

Deze partituur is heel ritmisch. Voer het stuk dus uit met slagwerkinstrumenten, voorwerpen of met bodypercussie. Kies voor elk stuk gereedschap in de partituur een passende klank. Hoe klinkt een schroefje? En een sleutel? De woorden en leestekens kun je sprekend of instrumentaal verklanken.

Het stuk staat in 2/4, elke lijn staat gelijk aan twee maten. Het is stuk is geschreven voor twee (groepen) spelers. De blauwe stukjes worden door de ene uitgevoerd, de gele door de andere. De groene stukjes worden door beide (groepen) spelers gespeeld.

### Enkele tips:

- o Oefen eerst langzaam en drijf het tempo op tot 108 BPM.
- o Vergeet ook de crescendo's niet, dat geeft de ruzie extra dynamiek!

### Mirjam

Het is augustus en de studenten trekken richting meubelboulevard om hun uitzet bij elkaar te verzamelen. Ik bedenk dat daar wel een leuk muziekstuk in zit, maar twijfel nog. Dan komt mijn moeder op bezoek en vertelt dat ze een bejaard koppel met rollator en al heeft zien ruziemaken om een roze badmat. De humor en schoonheid van dit tafereel haalden me over de streep en grafisch vormgever Claudia maakte er een geestig geheel van, als een ode aan de passie en schoonheid van het dagelijks leven.



## Medewerkers:

Elisabeth Alders  
Jozefien Cottyn  
Sien De Smet  
Mirjam de Wit  
Rebecca Diependaele  
Ann Eysermans  
Maja Jantar  
Claudia Lathouwers  
Tom Permentier  
Thomas Smetryns  
Brechtje Van Bel  
Anne van Wieren

## MATRIX Workshop grafische partituren

Doelgroep: 1ste en 2de graad DKO + lager onderwijs

De workshop wordt gegeven in jouw school.

Contact Matrix: [ann.eysermans@matrix-new-music.be](mailto:ann.eysermans@matrix-new-music.be)

<https://matrix-new-music.be/nl/projecten/workshops/grafische-partituren/>

**Euprint ed.**, Parkbosstraat 3, B-3001 Heverlee  
[www.euprint.be](http://www.euprint.be) - [info@euprint.be](mailto:info@euprint.be)

Help, ze kunnen geen noot lezen  
maar willen toch samen muziek  
maken!

Kinderen zijn gefascineerd door muziek en storten zich met veel plezier op hun instrument, maar worden soms gehinderd door het notenlezen.

Gelukkig zijn er nog veel andere manieren om muziek te noteren. Je kan je bijvoorbeeld ook laten inspireren door grafische beelden. Van lijnen, bollen, kleuren en tekeningen, tot zelf gecreëerde tekens en symbolen ... Door de eeuwen heen werden talloze manieren bedacht om muziek te noteren. De grafische partituur notatie is er één van!

Met dit idee in het hoofd ging Mirjam de Wit op zoek naar een achttal Vlaamse componisten die de uitdaging om grafische partituren te ontwerpen wilden aangaan.

Deze beelden dienen als startpunt om samen muziek te maken. Dat kan al zingend maar kan ook op eigen instrument en of zelfs op een (zelfgemaakt) schoolinstrument. Creativiteit en expressie staan hierbij voorop.

De beelden uit het boek worden bij aankoop ook digitaal ter beschikking gesteld. Zo kan je ze projecteren op een scherm, smartboard, ...

Heb je toch een zetje nodig om met de bundel aan de slag te gaan? Boek dan de begeleidende workshop van Matrix.

In deze workshop laat Mirjam de Wit je kennis maken met 'de wereld van de grafische partituren'. Vervolgens ga je ook zelf aan de slag met het creëren van je eigen grafische partituur.

<https://www.euprint.be/Augenmusik> - ordernr.: 2023/020